

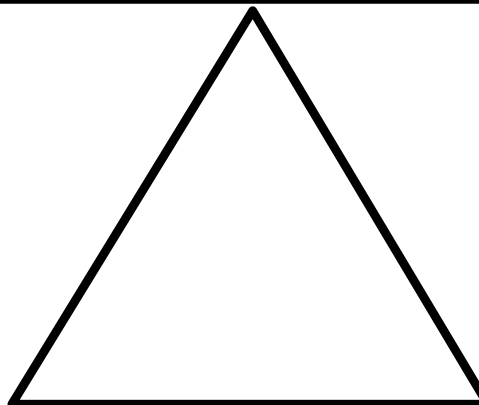
**Úloha reaktivních metabolitů
kyslíku a dusíku v
patofyziologii vybraných
onemocnění**

Oxidativní stres

Prooxidanty

Antioxidanty

Patofyziologie RMK a RMD

FYZIOL. FUNKCE

ZDROJ

POŠKOZENÍ

oxidace
xenobiotik

Cyt. P-450

regulace
hladkého
svalstva

Endotel. buňky

destrukce
patogenů

Fagocyty

DNA
proteiny
lipidy
sacharidy

```
graph LR; CytP450[Cyt. P-450] --> Oxidace[oxidace xenobiotik]; Endotel[Endotel. buňky] --> Regulace[regulace hladkého svalstva]; Fagocyty[Fagocyty] --> Destrukce[destrukce patogenů]; CytP450 --> Poškození[DNA, proteiny, lipidy, sacharidy]; Endotel --> Poškození; Fagocyty --> Poškození;
```

Úloha RMK a RMD v patofyziologii

PŘÍČINA CHOROBY

X ?

SYMPTOMATICKÝ PROJEV CHOROBY

Neurodegenerativní onemocnění - excitotoxicita

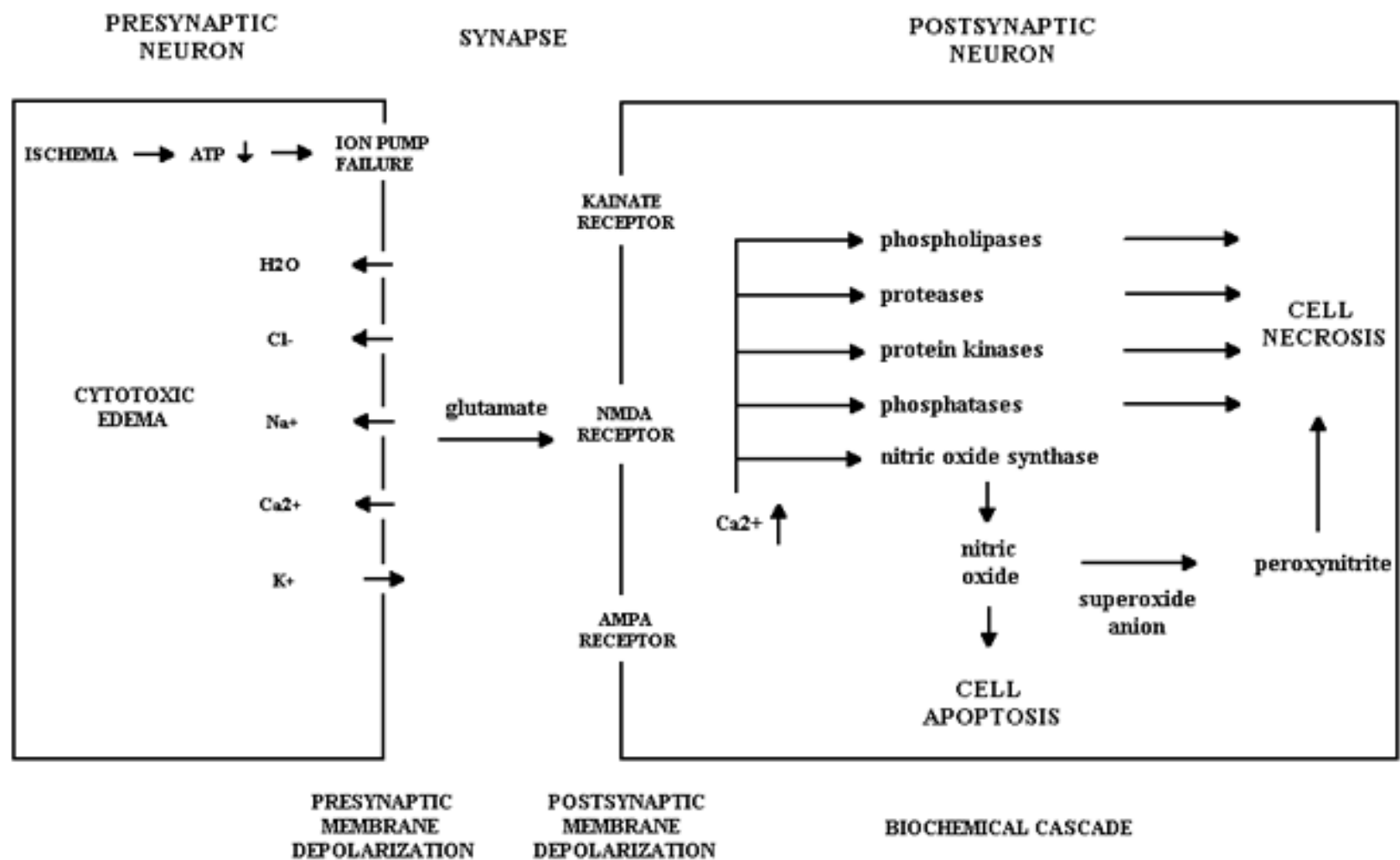
glutamát – excitační neurotransmitter v mozku (75%), podílí se na tvorbě paměti a učení v hipokampu

4 typy receptorů – NMDA-receptor (N-metyl-D-aspartát) aj.

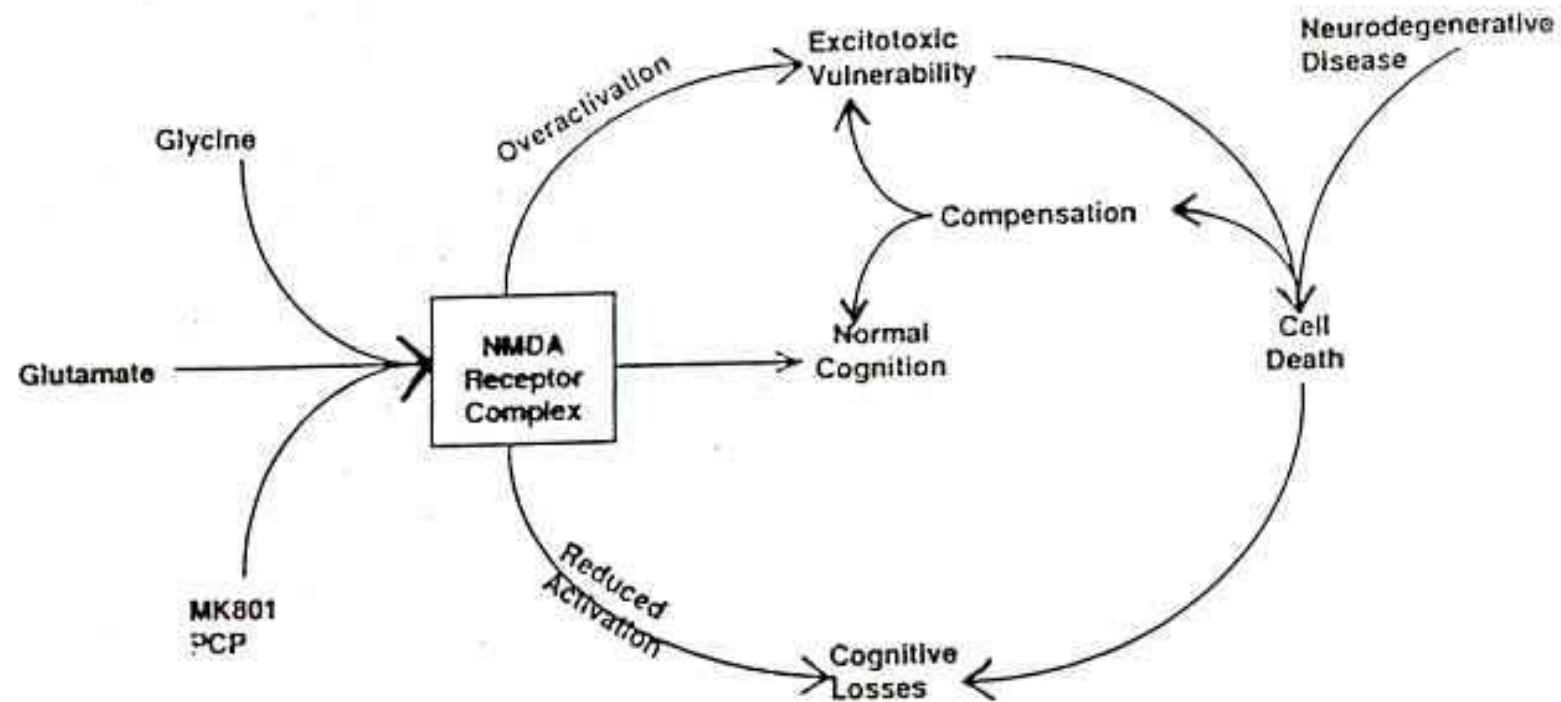
extrémní nebo dlouhodobá aktivace → poškození a smrt buněk
zvýšená hladina Ca^{2+} → zvýšená produkce RMK
mitochondriemi, aktivace NOS, RMK jako vedlejší
produkt metabolismu kys. arachidonové → peroxynitrit

→ poškození makromolekul, energetické vyčerpání, pozměněná
aktivita glutamátových receptorů

Neurodegenerativní onemocnění - excitotoxicita

Neurodegenerativní onemocnění - excitotoxicita

Parkinsonova choroba

vyšší věkové skupiny (nad 65 let)

V ČR asi 12.000 až 15.000 lidí

- zpomalení pohybů
- ztuhlost svalů
- klidový třes

Parkinsonova choroba

hypokineticko-hypertonické poruchy jsou způsobeny zánikem dopaminergních neuronů v zona compacta substantiae nigrae

klíčovým procesem degenerace neuronů v SN je oxidativní stres

autooxidace dopaminu → semichinony, chinony, neuromelanin

oxidace dopaminu MAO → H_2O_2

zvýšená peroxidace lipidů

oxidační poškození proteinů

Parkinsonova choroba

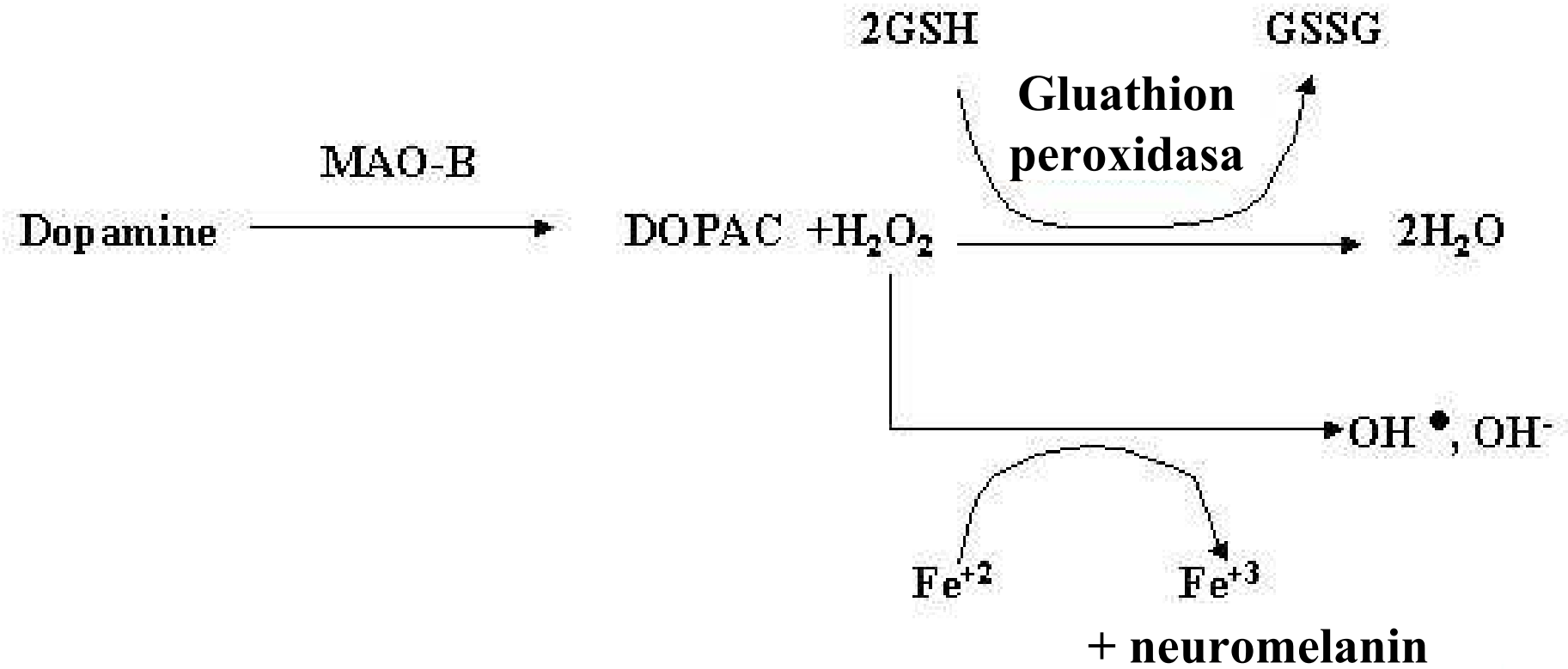
snížená aktivita mitochondriálního komplexu I → přerušení řetězce přenosu elektronů → otevření zvláštních membránových pórů → apoptóza

zvýšená aktivita Mn-SOD
výrazný pokles GSH

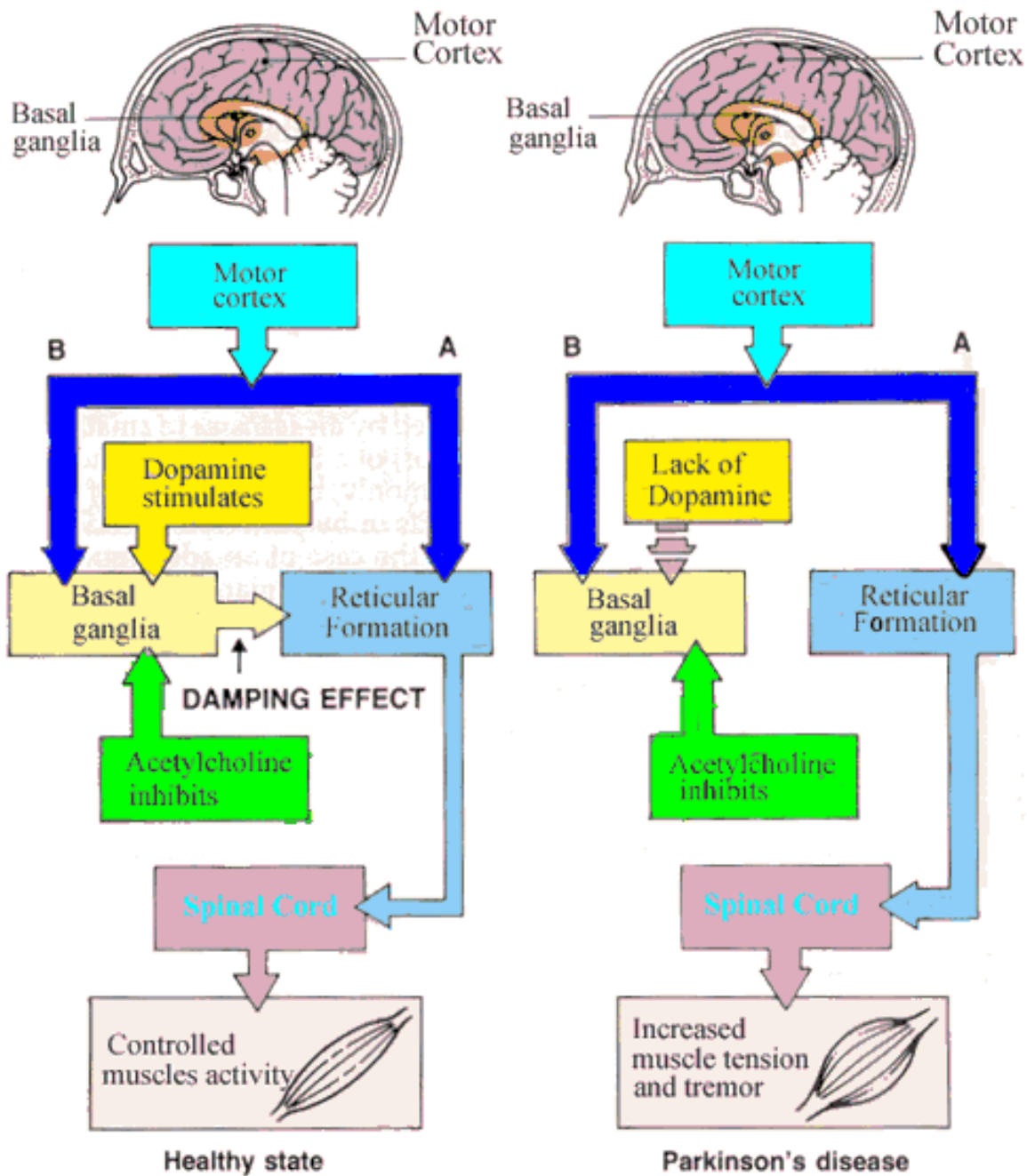
vyšší obsah Fe a změny jeho molekulární distribuce
(neuromelanin = chelátor železa)

přítomnost aktivovaných mikroglíí

Parkinsonova choroba

Parkinsonova choroba

Alzheimerova choroba

vyšší věkové skupiny (nad 65 let)

progresivní mozková degenerace

- změna osobnosti
- poruchy paměti
- agnóze
- afázie

na světě asi 15 milionů lidí

Alzheimerova choroba

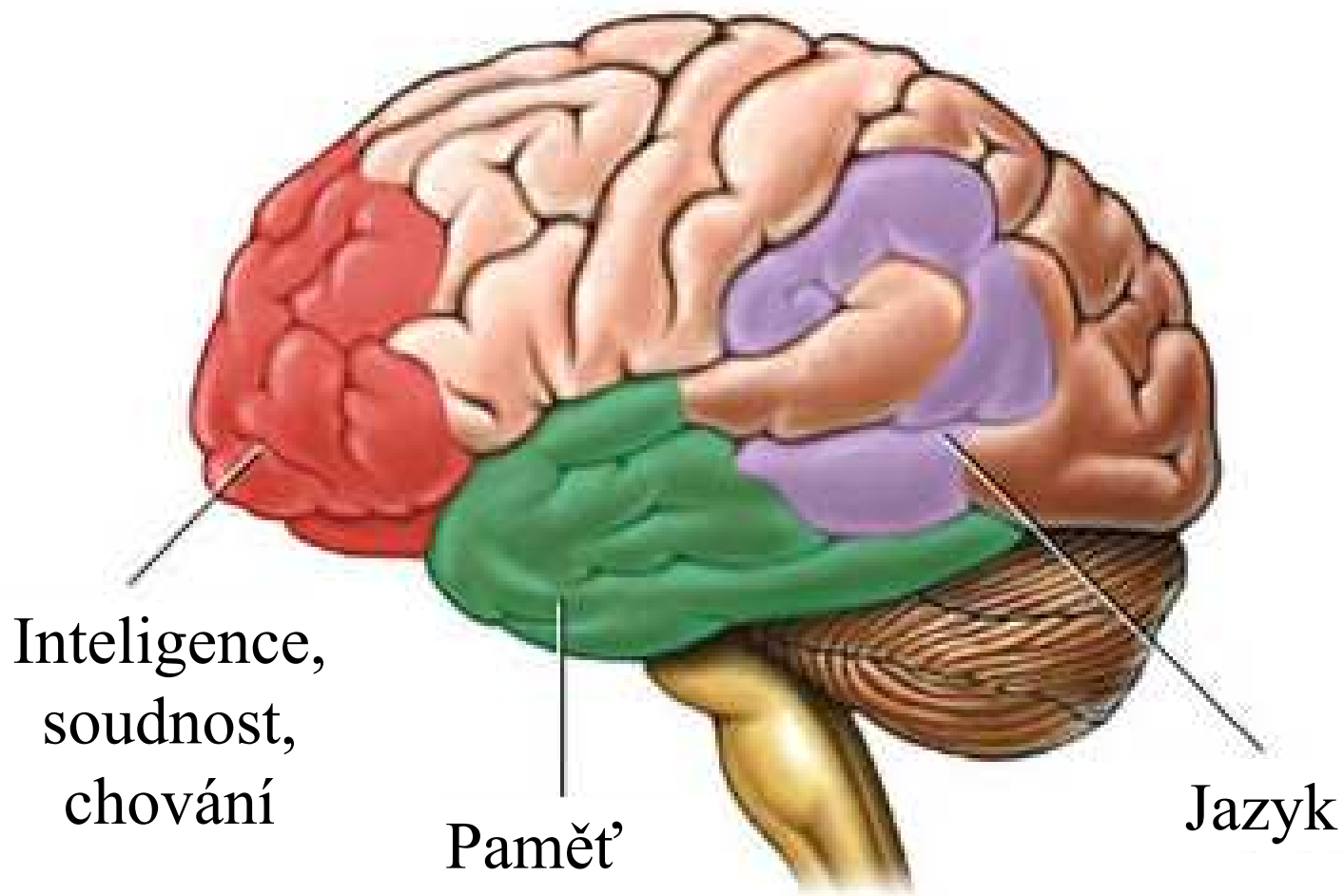
hromadění velkého počtu amorfních proteinových agregátů –
tzv. amyloidů
tvorba senilních plaků v mozku

spleti změněných neurofibril

zánik neuronů ve frontálním, parietálním a temporálním laloku

významné poškození cholinergního systému

Alzheimerova choroba

Alzheimerova choroba

primární příčiny vzniku nejsou známy

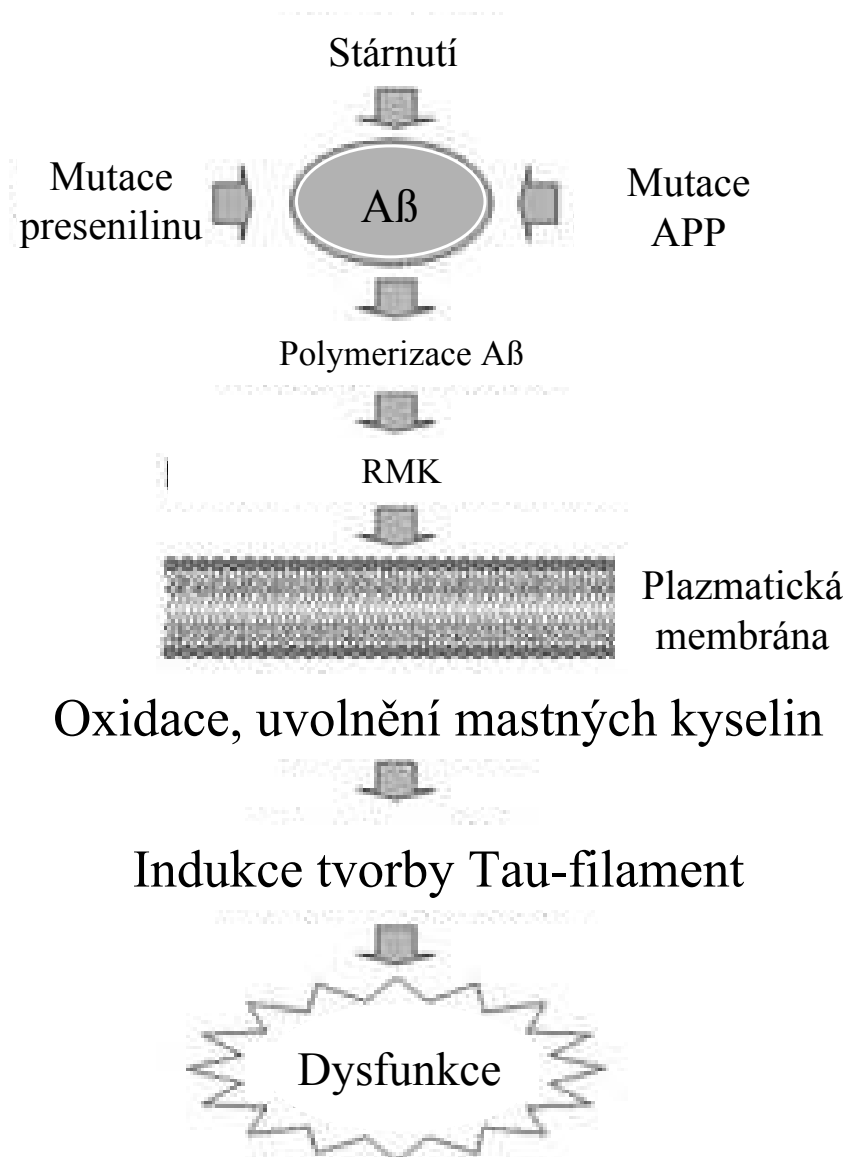
úloha RMK a RMD v patogenezi

hlavní složkou amyloidních depozit je amyloidní peptid β ($A\beta$), který vzniká z amyloidového prekurzorového proteinu – APP

APP $\rightarrow$ solubilní APPs $\rightarrow$ ochrana neuronů před glutamátovou neurotoxicitou

Alzheimerova choroba

Alzheimerova choroba

1. přímý neurotoxický účinek A β
interakce s NMDA-receptorem
katalýza vzniku RMK (vazba a redukce Cu²⁺)
2. aktivace mikroglie

Alzheimerova choroba

acetylcholin moduluje informační procesy v mozku
prostřednictvím muskarinových receptorů

PKC

fosforylace APP

neuroprotektivní APPs

snížená aktivita cholinacetyltransferázy

Oxidativní poškození oka

exogenní zdroje RMK:

- atmosferický kyslík
- sluneční záření

noxy zevního prostředí

- ozon
- toxické oxidy dusíku a síry

endogenní mechanismy

- aktivované fagocyty
- elektronový transport

Oxidativní poškození oka

oční tkáň – vysokomolekulární (enzymatické) antioxidanty

- SOD
- kataláza
- GSH-peroxidáza

oční tekutiny – nízkomolekulární antioxidanty

- kys. askorbová

Oxidativní poškození oka

dlouhodobé působení světla a RMK → oční zákal (poškození složek čočky a jejich precipitace)

konstantní expozice světlu → degenerace sítnice (tzv. fotoperoxidace zejm. v retinální fotoreceptorové membráně)

290-320 nm (UVB) – není potřeba fotosenzibilizátoru

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Preeklampsie

hypertenze, proteinurie, edémy, sklon k hemokoagulaci, poruchy funkce jater a ledvin, intrauterinní retardace růstu plodu

- teorie VLDL/antitoxická aktivita albuminu
- teorie uteroplacentární ischemie
- teorie porušené imunitní adaptace
- teorie genetického původu preeklampsie

lokální oxidativní stres v uteroplacentární oblasti

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Preeklampsie

peroxidace lipidů, aktivace neutrofilů, vyplavování xanthin oxidoreduktázy do oběhu → **systemová endotelová dysfunkce**

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Bronchopulmonální dysplazie

chronická respirační tíseň – poškození cévního a kapilárního endotelu, dysbalance v regulaci vazomotoriky plic

porucha nezralých novorozenců (75% novorozenců s porodní hmotností 1 kg, 20-45% dětí narozených před 32. týdnem těhotenství)

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Bronchopulmonální dysplazie

nedokončený vývoj antioxidantního ochranného systému

porod = značný oxidační stres

(hypoxické intrauterinní prostředí → normoxie)

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Nekrotizující enterokolitida

12% nezralých novorozenců

těžká poškození střevní sliznice, mikrotromby, krvácení do střeva, dehydratace, případně gangréna a preforace střeva

mortalita 20–30%

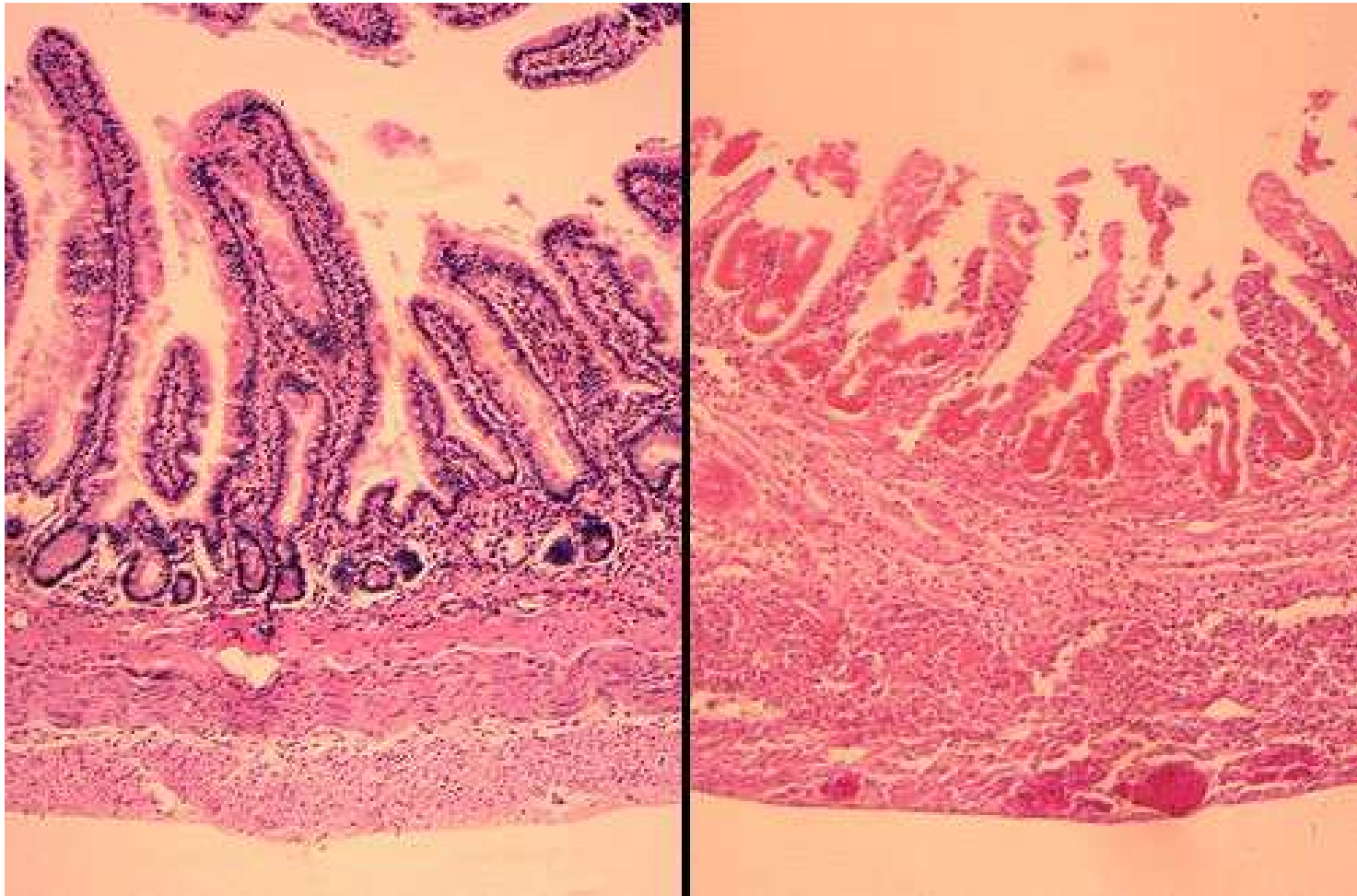
Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Nekrotizující enterokolitida

xanthin oxidoreduktáza

infiltrace neutrofilů: MPO, PAF → ulcerogeneze

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

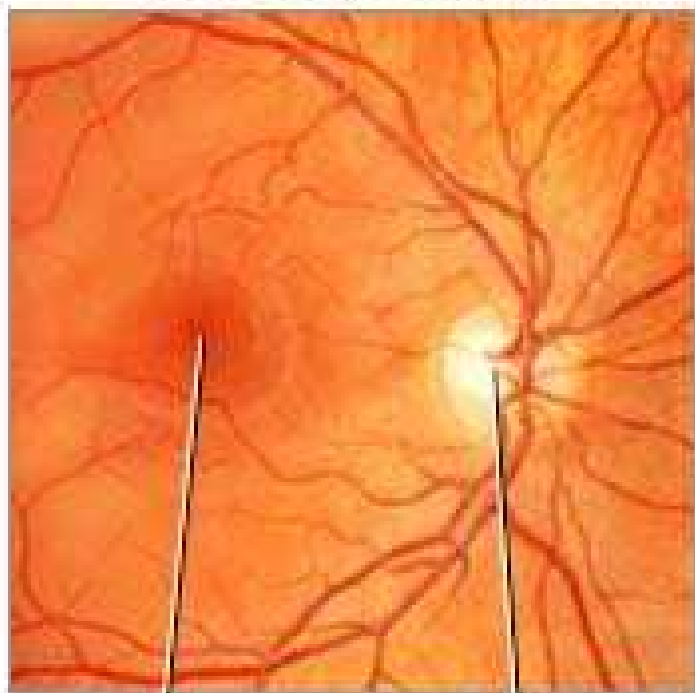
Retinopatie z nezralosti

hyperoxická terapie → růst sítnicových cév → ztráta integrity →
hemoragie → ablace sítnice → oslepnutí

lipidová peroxidace v důsledku hyperoxie
zvýšená hotovost iontů Fe

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Normální sítnice

Žlutá
skvrna

Optický
disk

Retinopatie

Krvácení Aneurismata

Patologie těhotenství a perinatálního vývoje

Terapie a prevence chorob novorozence z nezralosti

1. blokáce tvorby RMK
deferoxamin, allopurinol
2. vychytávání RMK po jejich vzniku
modifikovaná SOD
3. zastavení řetězové reakce tvorby sekundárních oxidantů
vit. E
4. posílení endogenní antioxidační ochrany
glutathion, acetylcystein, SOD + kataláza
5. blokáce tvorby sekundárních toxických metabolitů
inhibice infiltrace neutrofilů, antagonisté PAF